

УДК 728.51

Д. С. Бородай,
*аспірант кафедри архітектури житлових і громадських будівель
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛЕЙ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-ТУРИСТИЧНИХ ГОТЕЛІВ

Анотація: проведено дослідження функціонально-планувальної організації спортивно-туристичних готелів. Сформовано моделі функціонально-планувальної організації у відповідності з типологічною структурою спортивно-туристичних готелів. Визначені основні функціональні блоки і зони у внутрішній та зовнішній структурі будівель.

Ключові слова: спортивно-туристичний готель, функціонально-планувальна організація, функціональний блок.

Постановка проблеми. Однією із основних задач соціального розвитку суспільства на сучасному етапі є задоволення потреб населення в оздоровленні і відпочинку, яким сприяють такі чинники, як: зростання суспільних матеріальних фондів, розвиток сфери обслуговування, досягнення медицини, високий рівень урбанізації, збільшення психологічного навантаження на людину, посилення міжнародних зв'язків, що забезпечують розвиток внутрішнього та зовнішнього туризму. Як наслідок, туризм в кінці ХХ на початку ХХІ століть став визначним соціально-культурним явищем у світі.

Важливою складовою індустрії туризму є готельні підприємства. Туристична галузь вимагає наявності відповідного готельного сектору, а наявність готелів, у свою чергу, стимулює розвиток туризму. Готелі є найважливішим елементом інфраструктури туристичного бізнесу, а туризм – одним із напрямів реалізації готельних послуг.

Різноманіття туристичних послуг спричинило необхідність диференціації видів туризму, серед яких пріоритетним напрямом став спортивно-оздоровчий туризм. Основною метою даного виду туризму є оздоровлення та фізичне вдосконалення людини. Для забезпечення цих потреб виникає необхідність в створенні відповідної інфраструктури, важливою складовою якої є спортивно-туристичні готелі. Саме готелі даного типу створюють умови для комплексного забезпечення спортивно-оздоровчих потреб людини.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Проблематика архітектурної організації готельних підприємств широко представлена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Серед останніх наукових робіт, в

Україні, проблемам архітектурно-планувальної організації готелів присвячені роботи О. Ковальської «Архітектурно-планувальна організація готелів (на прикладі крупніших міст України), О. Карасьової «Архітектурно-планувальна організація малих готелів в умовах природних комплексів». Дані роботи достатньо повно розкривають аспекти типологічної класифікації готелів, питання удосконалення їх архітектурно-планувальних рішень. Проте, в роботі О. Ковальської, предметом дослідження є готелі, розміщені в крупніших містах України, в роботі О. Карасьової – малі готелі, розміщені в умовах природних комплексів. Тобто, дані роботи мають чітку територіальну прив'язку. Таким чином нерозкритим залишається питання функціонально-планувальної організації готелів спортивно-туристичного призначення, розміщених в курортно-рекреаційних зонах і зонах розвитку окремих видів спорту.

Мета роботи полягає в організації оптимальної функціонально-планувальної структури спортивно-туристичних готелів різних типів шляхом формування моделей з урахуванням специфіки спортивно-оздоровчих потреб туристів і спортсменів.

Виклад основного матеріалу. В контексті вивчення функціонально-типологічних особливостей, моделі функціонально-планувальної організації формуються на основі врахування функціонального призначення, місткості і категорійності спортивно-туристичних готелів. Характеристика даних критеріїв, умови містобудівної організації, а також структура і наповненість функціональних зон визначають п'ять типів спортивно-туристичних готелів: приоб'єктні, курортного типу, гірськолижні, з визначеною спортивною спрямованістю, на маршрутах спортивного туризму. Дані типи є основою для формування моделей функціонально-планувальної організації.

Першочерговим етапом для визначення автономних моделей кожного типу є аналіз загальної функціонально-планувальної структури, характерної для всіх типів спортивно-туристичних готелів. В даному випадку доцільним є визначення основних функціональних блоків (зон). Таким чином, для готелів спортивно-туристичного призначення характерними є наступні функціональні блоки: приймально-допоміжний, житлової групи, громадського харчування (ГХ), спортивно-оздоровчий (СО), адміністративний, культурно-побутового обслуговування (КПО), підсобних і господарських приміщень.

Загальна структура функціонального зонування готелів спортивно-туристичного призначення має спільні риси з готелями загального типу, головні відмінності спостерігаються в наповненості функціональних блоків, їх специфіці та взаємному розподілі з урахуванням типологічних особливостей, що визначено в процесі моделювання. (рис. 1).

№ п/п	Тип СТГ	Оптимальна Категорія	Оптимальна місткість	Модель Функціонально-планувальної структури	Приклади
1	При-об'єктний	3*- 4*	100 - 600		<ol style="list-style-type: none"> 1. Готель «Театральний» (Суми, Україна) 2. Готель «На семи холмах» (Ханти-Мансійськ, Росія) 3. Готель «Еллада» (Южний, Україна)
2	Курортного типу	3*- 5*	300 - 1000		<ol style="list-style-type: none"> 1. Готель у м. Коктебель (АР Крим, Україна) 2. Готель «Sport 4 FC» (Ейлат, Ізраїль) 3. Готель «Concord El Salam Sport» (Шармель-Шейх, Єгипет)
3	З визначеною спортивною спрямованістю	2*- 3*	50 - 250		<ol style="list-style-type: none"> 1. Готель лижно-біатлонної бази (Суми, Україна) 2. Готель «Біатлон» (Уфа, Росія, специфіка - біатлон) 3. Готель «Інкомспорт» (Бахчисарай, Україна, специфіка - футбол)
4	Гірсько-лижний	2*- 4*	100 - 800		<ol style="list-style-type: none"> 1. Готель «Рука Нови» (Рука, Фінляндія) 2. Готель «Крижані ангели» (Боровець, Болгарія) 3. Готельний комплекс «Буковель» (Поляниця, Україна)
5	На маршруті спортивного туризму	1*- 2*	30 - 150		<ol style="list-style-type: none"> 1. Готель «Тарасова гора» (Канів, Україна) 1. Готель «Білі горвати» (Яремча, Україна) 3. Готель «Перлина Карпат» (Славське, Україна)

Блок приймально-допоміжних приміщень	Спортивно-оздоровчий блок	Житловий блок
Адміністративний блок	Блок культурно-побутового обслуговування	Блок підсобних і господарських приміщень
Блок громадського харчування	Блок розважальних приміщень	

Рис. 1 Моделі функціонально-планувальної організації спортивно-туристичних готелів у відповідності з типологічною структурою

Функціональне наповнення блоків приймально-допоміжних, адміністративних, підсобних і господарських приміщень є спільним для усіх типів спортивно-туристичних готелів.

На першому етапі моделювання визначаються умови їх містобудівного розміщення, характеристики оптимальної місткості і категорії для різних типів спортивно-туристичних готелів.

Першим типом є *приоб'єктні спортивно-туристичні готелі*. Умови їх розміщення знаходяться під впливом розташування спортивних об'єктів в містобудівній структурі. Таким чином, об'єкти даного типу достатньо часто розміщуються в центральних районах міст, або в кварталах, наближених до центру. Оптимальна місткість готелів даного типу складає 100-600 місць. Приоб'єктні спортивно-туристичні готелі доцільно проектувати середнього та першого класу, тобто 3, 4-зірковими відповідно.

Наступним етапом моделювання функціонально-планувальної організації є розподіл функціональних зон на території готелю, а також функціональних блоків, що формують внутрішню планувальну структуру будівлі готелю. Внаслідок розміщення приоб'єктних спортивно-туристичних готелів в структурі центральних районів міста, площі ділянки, як правило, обмежені. Тому при організації генерального плану, розподіл функціональних зон – рівномірний, тобто рівнозначно розподіляються площі під автостоянки, вхідну групу, господарські майданчики, спортивні майданчики та майданчики для відпочинку (20% для кожної функціональної зони). Специфіка спортивної інфраструктури території приоб'єктних спортивно-туристичних готелів залежить від функціонально-планувальної організації суміжного спортивного об'єкту (стадіону, спорткомплексу, легкоатлетичного манежу і т.п.).

При організації внутрішньої функціонально-планувальної структури приоб'єктних спортивно-туристичних готелів доцільним є рівномірний розподіл функціональних блоків. Об'єкти даного типу включають блок приймально-допоміжних приміщень (8-10%), громадського харчування (10%), спортивно-оздоровчих і розважальних (10-15%), культурно-побутового обслуговування (5-10%), підсобних і господарських приміщень (5-7 %), адміністративний (3-5%), житловий (50-55%).

У внутрішній структурі функціональних блоків приоб'єктних спортивно-туристичних готелів характерні наступні особливості: наявність ресторану з банкетним залом і повним циклом виробництва, кафе спецхарчування для спортсменів у блоці ГХ; наявність тренажерного залу, залу для фітнесу, плавального басейну, сауни у блоці СО; наявність конференц-залу, торгових кіосків, перукарні, каси з продажу квитків у блоці КПО; наявність 1,2-місних номерів 1 категорії, номерів-люкс, напівлюкс і апартаментів у житловому блоці.

Характерною особливістю вирішення житлового блоку є розмежування руху спортсменів і туристів шляхом організації окремих корпусів. Прикладом застосування моделі функціонально-планувальної організації приоб'єктного спортивно-туристичного готелю є експериментальний проект готелю «Театральний» у м. Суми.

В процесі формування моделі *спортивно-туристичних готелів курортного типу*, визначаються умови їх розміщення в структурі курортних центрів, а саме - райони із сприятливими природно-кліматичними умовами для занять певними видами спорту. Оптимальна місткість таких готелів - 300-1000 місць, рівень комфорту – середній, перший клас, вища категорія. Високий рівень комфорту обумовлений довготривалим перебування в готелі туристів, в результаті чого формується розвинута спортивно-оздоровча і розважальна інфраструктура у внутрішній структурі та на території готелю.

Ділянки спортивно-туристичних готелів курортного типу мають значні розміри (до 10, 15 га). Тому, до їх складу входить розширений спектр спортивних полів і майданчиків. У процентному співвідношенні площа спортивної інфраструктури даного типу готелів складає до 50% загальної площі території і включає: відкриті плавальні басейни, футбольні поля стандартного розміру, поля для гольфу, тенісні корти, майданчики для міні-футболу, волейболу, баскетболу, сквошу.

Розподіл функціональних блоків у співвідношенні від загального в готелях даного типу наступний: приймально-допоміжних приміщень - 5%, громадського харчування - 10%, спортивно-оздоровчих – 10-15%, розважальних – 5-10%, культурно-побутового обслуговування – 5-10%; підсобних і господарських приміщень - 5%, житлових – 45-50%.

У функціонально-планувальній організації блоків спортивно-туристичних готелів курортного типу визначаються наступні характерні особливості: наявність двох або більше ресторанів і кафе в блоці ГХ; наявність лоббі-зони з баром у блоці приймально-допоміжних приміщень; наявність декількох конференц-залів різної місткості, бюро екскурсійного обслуговування, відділення банку, салону краси в блоці КПО; наявність закритих плавальних басейнів, фітнес-центрів із спортивним, тренажерним та гімнастичним залом і спа-центрів з фінськими саунами, лазнями, масажними та релаксаційними кімнатами, медичним пунктом в структурі блоку СО; наявність номерів 1 категорії, номерів-люкс та апартаментів з характерною перевагою двомісних номерів (більше 70%) в структурі житлового блоку. Прикладом реалізації моделі спортивно-туристичного готелю курортного типу є експериментальний проект готелю у м. Коктебель, АР Крим.

На формування моделі *спортивно-туристичних готелів з визначеною спортивною спрямованістю* здійснює вплив обрана специфіка конкретного виду спорту: футбол, лижно-біатлонний спорт, теніс, гольф та інші. В результаті, готелі даного типу є структурними елементами спортивних центрів і комплексів з визначених видів спорту.

Таким чином, ділянки спортивно-туристичних готелів інтегрують у склад територій спортивних комплексів. Такий принцип є доцільним з точки зору економічності, а також зручності експлуатації. В структурі функціонального зонування території, спортивні майданчики, об'єкти і споруди займають до 70% загальної площі, інші зони аналогічні з приоб'єктними спортивно-туристичними готелями.

Спортивно-туристичні готелі з визначеною спортивною спрямованістю доцільно проектувати 2,3 – зірковими, місткістю 50-250 місць. Організація і розподіл блоків функціонально-планувальної структури готелів даного типу наступна: блок приймально-допоміжних приміщень – 5-6%; блок адміністрації – 4-5%; блок ГХ – 8-10% (ресторан або кафе, їдальня спецхарчування для спортсменів з повним циклом обслуговування); блок СО – 12-15% (спеціалізований спортивний зал, спеціалізований тренажерний, пункт прокату спеціального спортивного інвентарю, тренерські кімнати, кімнати для методичних занять, масажні, сауна, медичний пункт, кімнати відпочинку); блок КПО – 5-6% (конференц-зал, місткістю до 200 місць, прес-центр, магазини з продажу спеціального спортивного інвентарю, перукарня); житловий блок – 60-65% (до 80% - двомісні стандартні номери 1 категорії для спортсменів, номери люкс, апартаменти - у готелях середнього класу; до 75% 2,3-місні номери для спортсменів 2, 3 категорії - у готелях економ-класу). Прикладом застосування моделі спортивно-туристичного готелю даного типу є експериментальний проект готелю лижно-біатлонної бази у м. Суми.

Формування моделі *гірськолижних спортивно-туристичних готелів* відбувається з урахуванням умов розвитку гірськолижної інфраструктури. Отже, гірськолижні спортивно-туристичні готелі розміщують в курортних зонах, де визначена специфіка – активний зимовий туризм, в структурі центрів гірськолижного спорту. Розміщення в структурі курорту передбачає можливість підвищення рівню комфорту, тому гірськолижні спортивно-туристичні готелі 2,3,4-зіркові, місткістю 100-800.

Ділянки готелів мають обмежені розміри у зв'язку з особливостями гірського рельєфу (до 1,8 га), тому в даному випадку виділяються вхідна зона з автостоянками, господарська зона, зона відпочинку, які розподіляються рівномірно. Спортивна інфраструктура представлена на території гірськолижного курорту і має безпосередній зв'язок з територією готелю.

Загальний склад функціональних зон аналогічний із спортивно-туристичними готелями з визначеною спортивною спрямованістю. Розподіл функціональних блоків у внутрішній структурі будівлі наступний: блок приймально-допоміжних приміщень – 6%; блок ГХ – 8-10% (наявність ресторану, кафе або їдальні, бару); блок КПО – 5% (наявність магазинів з продажу гірськолижного спорядження, залу для нарад, пункту обміну валют); блок СО – 6-8% (наявність пункту прокату гірськолижного спорядження, майстерні з ремонту гірськолижного спорядження, гірськолижної школи з приміщеннями тренерсько-інструкторського персоналу, сауни з басейном, медичним пунктом); адміністративний блок – 3-5%; блок господарських і технічних приміщень – 5%; житловий блок – 65-70% (70 % двомісних номерів - у готелях середнього та першого класу, 50% 3,4 -місних номерів - в готелях економ-класу). В номерах, або в структурі житлових поверхів, доцільно передбачати комори для зберігання гірськолижного спорядження. Прикладом гірськолижного спортивно-туристичного готелю є існуючий готель навчально-тренувальної бази зимових видів спорту «Тисовець».

При моделюванні функціонально-планувальної структури *спортивно-туристичних готелів на маршрутах спортивного туризму* визначаються умови їх розміщення у вузлових точках даних маршрутів. В результаті короткочасного перебування в закладах даного типу туристів, доцільним є проектування 1,2-зіркових готелів, місткістю 30-150 місць.

Ділянки готелів даного типу мають незначні розміри (до 0,5-0,8 га) з виокремленням вхідної зони, зон відпочинку, автостоянок і спортивної зони.

Модель функціонально-планувальної організації готелів, що розміщені на маршрутах спортивного туризму представлена наступними функціональними блоками: приймально-допоміжним (5-6%); адміністративним (4-5%); блоком ГХ з кафе або їдальнею із самообслуговуванням з неповним циклом виробництва (6-8%); СО блоком з пунктом прокату і ремонту спортивного спорядження, приміщеннями інструкторського персоналу, медичним пунктом, сауною (5-6%); блоком КПО з магазинами продтоварів і спортінвентарю, туристичним клубом (405%); блоком виробничих і господарських приміщень (4%); житловим блоком з 2, 3, 4-місними номерами 1, 2, 3 категорії (70-75%). Прикладом реалізації моделі спортивно-туристичного готелю даного типу є експериментальний проект готелю у с. Заріг, Полтавської області.

Висновки. Таким чином, в результаті моделювання функціонально-планувальної організації шляхом аналізу умов містобудівного розміщення, оптимальної місткості і категорійності, визначені основні характеристики функціональних зон і блоків, що обґрунтовують відмінності та спільні риси всіх

типів готелів спортивно-туристичного призначення. Визначені моделі є теоретичною основою для організації функціонально-планувальної структури відповідних типів спортивно-туристичних готелів.

Література

1. Карасьова О. М. Архітектурно-планувальна організація малих готелів в умовах природних комплексів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. арх.: спец. 18.00.02 «Архітектура будівель і споруд» / О. М. Карасьова; КНУБА. – К., 2009. – 20 с.
2. Ковальська О. Є. Архітектурно-планувальна організація готелів (на прикладі крупніших міст України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. арх.: спец. 18.00.02 «Архітектура будівель і споруд» / О. Є. Ковальська; КНУБА. – К., 2012. – 20 с.
3. Лукьянова Л. Г. Рекреационные комплексы. Учебное пособие/ под общ. ред. В. К. Федорченко / Л. Г. Лукьянова, В. И. Цыбух. - К.: Вища школа, 2004 – 348 с.
4. Писаревський І. М., Матеріально-технічна база готелів. Підручник для ВНЗ / І. М. Писаревський, А. А. Рябев. – Х: ХНАМГ, 2010 – 286 с.

Аннотация

Проведено исследование функционально-планировочной организации спортивно-туристических гостиниц. Сформированы модели функционально-планировочной организации в соответствии с типологической структурой. Определены основные функциональные блоки и зоны во внутренней и внешней структуре спортивно-туристических гостиниц.

Ключевые слова: спортивно-туристический отель, функционально-планировочная организация, функциональный блок.

Abstract

An investigation of functional and planning organization of sports and tourist hotels was held. The models of functional and planning organization were formed in line with the typological structure. The main functional blocks and zones in the inner and outer structure of sports and tourist hotels were defined.

Keywords: sports and tourist hotel, functional and planning organization, the functional block.